

УДК 621.395.4

О.А.Кожухівська

Черкаський державний технологічний університет

ЗАСТОСУВАННЯ МАТРИЦЬ УОЛША ДЛЯ ДЕКОДУВАННЯ КОДІВ РІДА-МАЛЛЄРА

В роботі проведено дослідження факторизації матриць Уолша і їх використання для декодування кодів Ріда-Маллєра. Використання факторизації матриць Уолша - Адамара дозволяє забезпечувати певний виграв у швидкодії без суттєвого збільшення затрат пам'яті ЕОМ. Запропоновані факторизації матриць Уолша – Пелі зручні для реалізації їх у режимі реального часу.

Ключові слова: матриці Уолша, коди Ріда-Маллєра, декодування.

Коди великої довжини, наприклад коди Ріда – Маллєра першого порядку (PM-1), володіють високою коректуючою здатністю. Вони знаходять широке застосування у системах зв'язку, у криптології. Задача зменшення складності алгоритмів декодування виявляється важливою і актуальною. Процедура декодування кодів PM-1 може реалізовуватися апаратними і програмними засобами. У випадку реалізації програмними засобами можливе використання матриць Уолша. Розглянемо використання факторизації матриць Уолша-Адамара для декодування кодів PM-1 у векторному режимі для комп'ютерів з архітектурою типу одна команда, багато даних (ОКБД). Представимо отримані у [1] матриці факторизації Уолша-Адамара так:

$$H_h(N) = \prod_{j=1}^n \{E_{2^{(j-1)}} \otimes [H(2) \otimes E_{2^{(n-j)}}]\}, \tag{1}$$

$$H_h(N) = \prod_{j=1}^n \{E_{2^{(n-j)}} \otimes [H(2) \otimes E_{2^{(j-1)}}]\}, \tag{2}$$

$$H_h(N) = [E_{2^{(n-1)}} \bar{\otimes} H(2)]^n, \tag{3}$$

$$H_h(N) = [E_{2^{(n-1)}} \tilde{\otimes} H(2)]^n. \tag{4}$$

Приведемо приклади факторизації матриць Уолша-Адамара при $N = 8, n = 3$ згідно з виразами (1), (2) з наступними позначеннями:

$$H_h(8) = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 1 \\ 1 & 0 & 0 & 0 & -1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & -1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & -1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & -1 \end{bmatrix} \cdot \begin{bmatrix} 1 & 0 & 1 & 0 & & & & \\ 0 & 1 & 0 & 1 & & & & \\ & & & & 0 & & & \\ 1 & 0 & -1 & 0 & & & & \\ 0 & 1 & 0 & -1 & & & & \\ & & & & & 1 & 0 & 1 & 0 \\ & & & & & & 0 & 1 & 0 & 1 \\ & & & & & & & & 1 & 0 & -1 & 0 \\ & & & & & & & & & 0 & 1 & 0 & 1 \\ & & & & & & & & & & & 1 & 1 & 0 & 0 \\ & & & & & & & & & & & & 1 & -1 & 0 & 0 \\ & & & & & & & & & & & & & 0 & 0 & 1 & 1 \\ & & & & & & & & & & & & & & 0 & 0 & -1 & -1 \end{bmatrix} = C_3 C_2 C_1$$

$$H_h(8) = \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 & 1 & 1 & 1 & 1 & 1 \\ 1 & -1 & 1 & -1 & 1 & -1 & 1 & -1 \\ 1 & 1 & -1 & -1 & 1 & 1 & -1 & -1 \\ 1 & -1 & -1 & 1 & 1 & -1 & -1 & 1 \\ 1 & 1 & 1 & 1 & -1 & -1 & -1 & -1 \\ 1 & -1 & 1 & -1 & -1 & 1 & -1 & 1 \\ 1 & 1 & -1 & -1 & -1 & -1 & 1 & 1 \\ 1 & -1 & -1 & 1 & -1 & 1 & 1 & -1 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 1 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 1 & 1 \\ 1 & -1 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & -1 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 1 & -1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 1 & -1 \end{bmatrix} = B^3$$

В [1] розглядаються два алгоритми декодування кодів PM-1. Використовуючи вирази (1), (3), можна упростити алгоритми декодування кодів, що розглядаються, шляхом використання цих виразів у векторному режимі для комп'ютерів з архітектурою типу ОКБД. Для цього

представимо ці алгоритми у вигляді добутку даних векторного коду на матрицю $H(2)$. Щоб «не втратити» дані результатів кожної ітерації, здійснимо переставлення вхідних даних способом «ідеального перемішування» [2], тобто вхідні дані на кожній ітерації розіб'ємо на верхню і нижню половини і елементи нижньої половини вставимо між елементами верхньої половини.

Наприклад, $\langle 01234567 \rangle \rightarrow \langle 04152637 \rangle$. Вираз (3) прийме вигляд:

$$H_h(N) = \left\{ \left[\left(E_{2^{(n-1)}} \otimes H(2) \right) P \right]^t \right\}^n, \quad (5)$$

де P – оператор переставлень (переставна матриця) наступного вигляду:

$$P(x_1, x_2, \dots, x_{2^n}) = (x_1, x_{2^{n-1}+1}, x_2, x_{2^{n-1}+2}, \dots, x_{2^{n-1}}, x_{2^n})^t.$$

Для $N = 8$ оператор P має вигляд:

$$P = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}.$$

Можна скористатися також і оператором F , який має вигляд:

$$F(x_1, x_2, \dots, x_{2^n}) = (x_1, x_3, \dots, x_{2^{n-1}-1}, x_2, x_4, \dots, x_{2^n})^t.$$

Для $N = 8$ оператор F представляється у вигляді наступної матриці:

$$F = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}.$$

Оператори P і F зв'язані співвідношенням: $P = F^t$, де t – символ транспонування матриць.

Тоді вираз (3) буде мати вигляд:

$$H_h(N) = \left\{ F \left[E_{2^{(n-1)}} \otimes H(2) \right] \right\}^n.$$

Проробимо такого роду дії з алгоритмом виразу (1). Вхідний масив початкових даних перетворюється за допомогою матриці $H(2)$. Потім вихідні дані у кожній ітерації групуються по 4, потім по 8 і т.д. до N елементів, тобто у кожній ітерації члени групуються по 2^i елементів, де i – номер ітерації. У кожній групі обчислення відбуваються за формулами:

$$Y_m = X_m + X_{\left(m+\frac{k}{2}\right)}; Y_{\left(m+\frac{k}{2}\right)} = X_m - X_{\left(m+\frac{k}{2}\right)}; m = 1, \frac{k}{2},$$

де k – число елементів у групі, X – вхідні дані, Y – вихідні дані.

$$\begin{aligned}
 H_p(8) &= \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 \\ 1 & 0 & 0 & 0 & -1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & -1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & -1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 1 \\ 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & -1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 & 0 \\ 1 & -1 & -1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \\ 0 & 0 & 0 & -1 \\ & & & & 1 & 1 & 1 & 0 \\ & & & & 1 & -1 & -1 & 0 \\ & & & & 0 & 0 & 0 & 1 \\ & & & & 0 & 0 & 0 & -1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 1 & 1 & 0 & 0 \\ 1 & -1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 1 \\ 0 & 0 & 1 & -1 \\ & & & & 1 & 1 & 0 & 0 \\ & & & & 1 & -1 & 0 & 0 \\ & & & & 0 & 0 & 1 & 1 \\ & & & & 0 & 0 & 1 & -1 \end{bmatrix} = \\
 &= \begin{bmatrix} 1 & 1 & 0 & 0 \\ 1 & -1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & -1 \\ 0 & 0 & 1 & -1 \\ & & & & 1 & 1 & 0 & 0 \\ & & & & 1 & -1 & 0 & 0 \\ & & & & 0 & 0 & 1 & -1 \\ & & & & 0 & 0 & 1 & -1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 1 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 1 \\ 1 & -1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & -1 \\ & & & & 1 & 1 & 0 & 0 \\ & & & & 0 & 0 & 1 & 1 \\ & & & & 1 & -1 & 0 & 0 \\ & & & & 0 & 0 & 1 & -1 \\ & & & & 1 & -1 & 0 & 0 \\ & & & & 0 & 0 & 1 & -1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 1 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 1 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 1 & 1 \\ 1 & -1 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & -1 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 1 & -1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 1 & -1 \end{bmatrix} = \\
 &= \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 & 1 & 1 & 1 & 1 & 1 \\ 1 & 1 & 1 & 1 & -1 & -1 & -1 & -1 \\ 1 & 1 & -1 & -1 & 1 & 1 & -1 & -1 \\ 1 & 1 & -1 & -1 & -1 & -1 & 1 & 1 \\ 1 & -1 & 1 & -1 & 1 & -1 & 1 & -1 \\ 1 & -1 & 1 & -1 & -1 & 1 & -1 & 1 \\ 1 & -1 & -1 & 1 & 1 & -1 & -1 & 1 \\ 1 & -1 & -1 & 1 & -1 & 1 & 1 & -1 \end{bmatrix} = W_3 W_2 W_1
 \end{aligned}$$

Покладемо: $A_k = X_k$; $B_k = X_{\overline{\left(k+\frac{N}{2}\right)}}$; $k = 0, \overline{\frac{N}{2}-1}$.

До послідовностей $\{A_k\}$ і $\{B_k\}$ застосуємо ШПУП довжиною $N/2$:

$$Y_i = \sum_{k=0}^{\overline{\frac{N}{2}-1}} A_k Wal_p(k, i); Z_i = \sum_{k=0}^{\overline{\frac{N}{2}-1}} B_k Wal_p(k, i); i = 0, \overline{\frac{N}{2}-1}.$$

Використавши послідовності $\{Y_i\}$ і $\{Z_i\}$, знайдемо послідовність $\{X_i\}$ довжиною N за формулами:

$$X_{2i} = Y_i + Z_i; X_{\overline{(2i+1)}} = Y_i - Z_i; i = 0, \overline{\frac{N}{2}-1}.$$

Векторизувати алгоритм ШПУП можна також за допомогою перетворювання Дженглмена-Сенде [4]:

$$A_k = X_k + X_{\overline{\left(k+\frac{N}{2}\right)}}; B_k = X_k - X_{\overline{\left(k+\frac{N}{2}\right)}}; k = 1, \overline{\frac{N}{2}}.$$

До послідовностей $\{A_k\}$ і $\{B_k\}$ застосуємо ШПУП розмірністю $\frac{N}{2}$. У результаті отримаємо послідовності $\{Y_i\}$ і $\{Z_i\}$.

Упорядкуємо ці масиви: $C_{\overline{(2i-1)}} = Y_i$; $C_{2i} = Z_i$; $i = 1, \overline{\frac{N}{2}}$.

Підсилимо алгоритм розщеплення для ШПУП. Для цього використовуємо співвідношення (6) і на прикладі при $N = 8$ покажемо спосіб векторизації ШПУП за допомогою матриці $H(2)$.

$$B = [b_{ij}] = \begin{bmatrix} 0 & \dots & 0 & 0 \\ 0 & \dots & 0 & 1 \\ \cdot & \dots & \cdot & \cdot \\ 1 & \dots & 1 & 0 \\ 1 & \dots & 1 & 1 \end{bmatrix}; \quad i = \overline{0, N-1}; \quad j = \overline{0, k-1},$$

B^T – транспонована матриця до B .

Для отримання матриць Уолша-Пелі порядку 2^k необхідно матрицю B перемножити на матрицю $B^{(T)}$, де $B^{(T)}$ – інвертована матриця, тобто її рядки розташовані у оберненому порядку по відношенню до матриці B^T .

Приклади:

$$N = 4, \quad n = 2. \quad B = \begin{bmatrix} 0 & 0 \\ 0 & 1 \\ 1 & 0 \\ 1 & 1 \end{bmatrix}; \quad B^T = \begin{bmatrix} 0 & 0 & 1 & 1 \\ 0 & 1 & 0 & 1 \end{bmatrix}; \quad B^{(T)} = \begin{bmatrix} 0 & 1 & 0 & 1 \\ 0 & 0 & 1 & 1 \end{bmatrix};$$

$$H_h(4) = B \cdot B^T \pmod{2} = \begin{bmatrix} 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 1 \\ 0 & 0 & 1 & 1 \\ 0 & 1 & 1 & 0 \end{bmatrix}; \quad H_p(4) = B \cdot B^{(T)} \pmod{2} = \begin{bmatrix} 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 1 \\ 0 & 1 & 0 & 1 \\ 0 & 1 & 1 & 0 \end{bmatrix}.$$

Виконуючи відображення інформації ($0 \rightarrow 1; 1 \rightarrow -1$), можна отримати звичайні матриці Уолша-Адамара і Уолша-Пелі. Указані вище матриці можливо отримати і рекурентним шляхом за допомогою кронекеровського добутку матриць і кронекеровського добутку матриць за рядками [1].

Позначимо

$$H(2) = \begin{bmatrix} 1 & 1 \\ 1 & -1 \end{bmatrix}, \text{ або у двійковій арифметиці } H(2) = \begin{bmatrix} 0 & 0 \\ 0 & 1 \end{bmatrix}.$$

Тоді

$$H_h(4) = H(2) \otimes H(2) = \begin{bmatrix} H(2) & H(2) \\ H(2) & -H(2) \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 & 1 \\ 1 & -1 & 1 & -1 \\ 1 & 1 & -1 & -1 \\ 1 & -1 & -1 & 1 \end{bmatrix};$$

$$H_p(4) = H(2) \otimes H(2) = \begin{bmatrix} H(2) & H(2) \\ H(2) & \overline{H(2)} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 1 \\ 0 & 0 & 1 & 1 \\ 0 & 1 & 1 & 0 \end{bmatrix},$$

де $\overline{H(2)}$ – інверсна матриця до $H(2)$ і т.д.

$$H_h(4) = H(2) \otimes H(2) = \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 & 1 \\ 1 & 1 & -1 & -1 \\ 1 & -1 & 1 & -1 \\ 1 & -1 & -1 & 1 \end{bmatrix} \text{ або } H_p(4) = \begin{bmatrix} 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 1 \\ 0 & 1 & 0 & 1 \\ 0 & 1 & 1 & 0 \end{bmatrix} \text{ і т.д.}$$

Розглянемо простий спосіб отримання вектор-послідовностей матриць Уолша-Адамара.

Нехай $N = 4$; $n = 2$, тоді $x_1 = \langle 0101 \rangle$, $x_2 = \langle 0011 \rangle$. Позначимо: $r_0 = [0000]$; $r_1 = x_1 = [0101]$; $r_2 = x_2 = [0011]$; $r_{12} = r_1 \oplus r_2 = [0110]$, де $\oplus$ – операція порозрядного додавання за модулем два (виключне або). Аналогічно можна отримати вектор-послідовності матриць Уолша-Пелі: $r_0 = [0000]$; $r_1 = [0011]$; $r_2 = [0101]$; $r_{12} = [0110]$. Такого виду представлення матриць Уолша знаходить застосування при декодуванні кодів Ріда-Маллера.

Розглянемо простий і ефективний алгоритм виявлення і виправлення похибок кодів Ріда-Маллера з використанням останнього способу отримання матриць Уолша. Продемонструємо це на прикладі декодування коду Ріда-Маллера при $N = 8$.

Нехай на вході каналу зв'язку $X = \langle 01010101 \rangle$, а на виході $Y = \langle 01110101 \rangle$. При $N = 8$, $n = 3$ випишемо вектор-послідовності матриць Уолша-Адамара $r_0, \bar{r}_0, r_1, r_2, r_3$ і порівняємо з ними вектор Y за числом співпадіння їх розрядів. Нехай $wt(Y)$ – вага двійкової послідовності; $dist(Y, r) = wt(Y \oplus r)$ – відстань між двома кодовими послідовностями. Очевидно, що мінімальна відстань між векторами Y і $\{r\}$ буде $dist(Y, r_1) = 1$.

Висновки

Використання факторизації матриць Уолша-Адамара для декодування кодів РМ-1 у векторному режимі для комп'ютерів з архітектурою команд типу одна команда, багато даних (ОКБД) забезпечує вигреш у швидкодії у 1,5 рази без суттєвого збільшення затрат пам'яті ЕОМ порівняно з відомими алгоритмами. Запропоновані алгоритми факторизації матриць Уолша-Пелі зручні для реалізації їх у режимі реального часу, тому що для початку обчислень спектральних коефіцієнтів достатньо мати на вході тільки два перших відліки сигналу. Дослідження структури алгоритмів ШПУП показали також можливість використання перетворювання Уолша-Пелі як у режимі реального часу, так і у векторному режимі для декодування кодів РМ-1. Запропоновані способи отримання вектор-послідовностей матриць Уолша дають вигреш у швидкодії і скорочують об'єм необхідної пам'яті ЕОМ. Вони виявляються більш ефективними порівняно з відомими способами, описаними в [5].

1. Кожуховский А.Д. Теоретические основы ортогональных дискретных преобразований и их применение для анализа и математического моделирования научно-технических задач: Дис. ... д.т.н.: 05.13.16.- К., - 1993. - 412 с.
2. Зайцев Г.В., Зиновьев В.А., Симаков Н.В. Быстрое корреляционное декодирование блочных кодов // Кодирование и передача дискретных сообщений в системах связи. - М., 1976.- С. 74 - 85.
3. Шеховцов О.И., Горохов С.Г. Передача информации по нестационарным каналам связи.- Л.: Изд-во ЛГУ, 1985.- 172 с.
4. Лицын С.И., Шеховцов О.И. Быстрый алгоритм декодирования кодов Риды – Маллера первого порядка // Проблемы передачи информации.- 1983.- Т. 19.- № 2.- С. 3 - 7.
5. Irsid M.I. A Simple method for Determining Hadamard. Sequency Vectors // IEEE Trans. Comp.- 1988. - М. 37.- В.6.- Р. 743 - 745.